

Representantforslag 97 S

(2015–2016)

fra stortingsrepresentant Une Aina Bastholm

Dokument 8:97 S (2015–2016)

Representantforslag fra stortingsrepresentant Une Aina Bastholm om å styrke ordningen med fri rettshjelp

Til Stortinget

Bakgrunn

Retts hjelp er ikke bare en rettssikkerhetsgaranti, det er også et helt grunnleggende velferdsgode. Ordningen med fri rettshjelp har derfor stor velferdsmessig betydning og strekker seg langt utover justispolitikken. Målsettingen er å sikre at den enkeltes inntekt og formue ikke skal avgjøre om deres rettssikkerhet ivaretas.

Men rettshjelpsordningen Norge har i dag er langt fra god nok. Rettshjelpsdekningen i Norge har blitt kritisert både av FNs menneskerettskomité's Concluding Observations i 2011, FNs torturkomité's Concluding Observations i 2012 og Den europeiske menneskerettsdomstol i dommen Agalar mot Norge.

Forslagsstiller mener derfor det er på høy tid at regjeringen fremmer forslag om endring av lov om fri rettshjelp etter anbefalingene i St.meld. nr. 26 (2008–2009) Offentlig rettshjelp.

Må gjelde flere rettsområder

En rekke saksområder av stor betydning for befolkningens velferd og trygghet er i dag ikke omfattet av rettshjelpsordningen. Rettshjelpsmeldingen St.meld. nr. 26 (2008–2009) anbefaler å utvide rettshjelpsordningens saklige dekningsområder. Det trekkes for eksempel fram at det burde tilbys rettshjelp i arbeidsrettslige saker der arbeidstaker har utstående krav på lønn eller feriepengar.

Forslagsstiller mener det er svært viktig å utvide retten til fri rettshjelp til flere typer juridiske problemer. I dag er det udekkede rettshjelpsbehovet stort på blant annet følgende områder:

- Sosial dumping, herunder lønnsinndrivelsessaker.
- Saker på velferdsfeltet i tilknytning til Nav og sosialtjenesten (i dag dekkes kun klagesaker etter folketrygdloven).
- Familiegjensforeningssaker og utvisningssaker.
- Rettshjelp til domfelte under soning.
- Voldskriminalitet.
- Mobbing i skolen.
- Saker etter pasient- og brukerrettighetsloven, diskrimineringslovene, opplæringsloven og pasientskadeerstatningsloven.

Må treffe de med størst behov

Mange med udekket rettshjelpsbehov vet ikke selv at de har juridiske problemer, og kjenner ikke til rettshjelpsordningen. At dette er en stor utfordring for rettssikkerheten til sårbare grupper, har blitt slått fast blant annet i forskningsrapporten Rettshjelp 2013, som avdekket et stort udekket rettshjelpsbehov som ellers ikke ville blitt fanget opp uten oppsøkende virksomhet. Forslagsstiller mener derfor at regjeringen bør vurdere tiltak for at ordningen i større grad baserer seg på oppsøkende virksomhet med særlig oppmerksomhet på sårbare grupper.

Også ordningens økonomiske vilkår er strenge, og har i hovedsak stått stille siden 2009. Det gjøres heller ikke fradrag for gjeld eller forsørgerbyrde. Forslagsstiller mener de økonomiske vilkårene for å få fri rettshjelp (inntekts- og formuesgrensene) bør justeres årlig i takt med folketrygdens grunnbeløp (G), for å sikre at betalingsevne ikke avgjør den enkeltes rettssikkerhet.

Bedre bruk av rettshjelpspengene

I rapporten «Hva kan vi lære av finsk rettshjelp? En sammenlikning av rettshjelpsordningene i Norge og Finland» kom det frem at Norge bruker omtrent tre ganger så mye penger på rettshjelp som det Finland gjør, i tillegg til at den finske rettshjelpsordningen håndterer omtrent 30 pst. flere saker enn den norske. Rettshjelpsmeldingen St.meld. nr. 26 (2008–2009) anbefalte derfor i tråd med rapporten fra Finland at det burde utvikles et juridisk rådgivningstilbud også i Norge med vekt på enkel, kortvarig hjelp.

Som en følge av rettshjelpsmeldingen ble det i perioden 2010–2012 gjennomført et forsøksprosjekt med gratis førstelinjerettshjelp i Norge. Forsøksprosjektet var svært vellykket, bl.a. fordi det ifølge evalueringen «åpenbart [dekket] et nokså omfattende behov for rettshjelp som ellers ikke hadde blitt dekket».

Forslagsstiller mener alt nå taler for at en slik førstelinjetjeneste innføres som en permanent ordning.

Realistiske salærsatser for rettshjelp

I dag får den enkelte klient kun dekket et lite antall timer i hver enkelt rettshjelpssak. Rettshjelpsadvokatens timebetaling er i tillegg gjennomgående

langt lavere enn hva statens egne advokater får betalt. Stykkprissatsene (timetallet advokater får betalt for i hver enkelt sak) samsvarer ikke med advokatens faktiske nedlagte arbeidstid. Dette er særlig uheldig på saksfeltene der timetallet i dag er langt lavere enn det som kreves for å sikre klientenes rettssikkerhet.

For å sikre likeverdighet for sårbare og utsatte grupper i saker der staten er motpart, må salærsatsen etter forslagsstillers mening øke på linje med lønnsveksten ellers i samfunnet. Det må i større grad innvilges fri rettshjelp for å få prøvd prinsipielt viktige saker i rettsapparatet.

Forslagsstiller mener at det også bør vurderes å innvilge støtte til å etablere flere samlokaliserte rettshjelpstiltak, etter modell av Jusshuset i Oslo (et samarbeid mellom Juss-Buss, JURK og Gatejuristen).

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring av lov om fri rettshjelp etter anbefalingene i St.meld. nr. 26 (2008–2009).

26. mai 2016